Właściwości psychometryczne Kwestionariusza do Badania Zaburzeń Odżywiania oraz Obrazu Własnego Ciała u Mężczyzn (KBZOM II)

Psychometric Properties of Eating Disorders and Body Image Questionnaire for Men (KBZOM II)

Beata Pawłowska[1], Zofia Stankiewicz[2], Emilia Potembska[3]

[1]Katedra i Klinika Psychiatrii Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
[2]Mazowiecki Wojewódzki Ośrodek Pracy w Płocku, Oddział w Warszawie
[3]Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 1 w Lublinie

Streszczenie

W artykule przedstawiono wyniki prac, poświęconych budowie i określeniu właściwości psychometrycznych Kwestionariusza do Badania Zaburzeń Odżywiania oraz Obrazu Własnego Ciała u Mężczyzn (KBZOM II), który jest rozszerzoną, drugą wersją Kwestionariusza do Badania Zaburzeń Odżywiania u Mężczyzn (KBZOM), autorstwa Pawłowskiej i Stankiewicz. Kwestionariusz KBZOM II składa się z 50 itemów i wyjaśnia 63% wariancji. Kwestionariusz tworzą następujące skale: *Koncentracja na masie mięśniowej, Radzenie sobie z emocjami poprzez objadanie się, Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania nadmiernej masy ciała, Uzależnienie od treningów, Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania za mało umięśnionej sylwetki, Przeczyszczanie się, Akceptacja społeczna.* Współczynniki rzetelności α Cronbacha, dla poszczególnych skal KBZOM II są wysokie i osiągają wartości od 0,93 do 0,72. Kwestionariusz (KBZOM II) stanowi krótkie, posiadające dobre właściwości psychometryczne narzędzie, służące do badania różnych wymiarów zaburzonych postaw wobec odżywiania oraz obrazu własnego ciała u mężczyzn.

Słowa kluczowe: zaburzenia odżywiania u mężczyzn, kwestionariusz

Abstract

The article presents the results of study on construction and determination of psychometric properties of Eating Disorders and Body Image Questionnaire for Men (KBZOM II), which is the second, extended version of Eating Disorder Questionnaire for Men (KBZOM), created by Pawłowska and Stankiewicz. KBZOM II questionnaire consists of 50 items and explains 63% of the variance. The questionnaire is formed by the following scales: *Concentration on muscle mass, Overeating and coping with emotions, Negative body image associated with the sense of having excessive body weight, Exercise addiction, Negative body image associated with the feeling of being not muscular enough, Purging, Social acceptance*. Cronbach's alpha reliability coefficients for the various scales of KBZOM II are high and reach values of 0,93 to 0,72. The Questionnaire (KBZOM II) is a short tool with good psychometric properties, used to study various dimensions of disturbed attitudes towards eating and body image in men.

Keywords: eating disorders in men, questionnaire

W artykule przedstawiono wyniki dalszych prac, poświęconych budowie i określeniu właściwości psychometrycznych Kwestionariusza do Badania Zaburzeń Odżywiania oraz Obrazu Własnego Ciała u Mężczyzn (KBZOM II), który jest rozszerzoną, drugą wersją Kwestionariusza do Badania Zaburzeń Odżywiania u Mężczyzn (KBZOM), autorstwa Pawłowskiej i Stankiewicz [1].

Do pierwotnej wersji KBZOM, dodano pytania mówiące o zależnościach między obrazem własnego ciała a akceptacją społeczną oraz między negatywnym obrazem własnego ciała a poczuciem posiadania za dużej masy ciała lub za mało rozbudowanych mięśni. Łącznie, nowa wersja kwestionariusza miała wyjściowo 94 pytania, na które badani mieli możliwość udzielania następujących odpowiedzi: „nigdy", „rzadko", „czasem", „często", „zawsze". Za wymienione odpowiedzi respondenci otrzymywali kolejno: 0, 1, 2, 3 lub 4 punkty.

Drugą wersją kwestionariusza (KBZOM II) przebadano 150 mężczyzn, których średni wiek wynosił 25 lat. W grupie badanej 30 mężczyzn trenowało zawodowo kulturystykę minimum 7 lat, 30 mężczyzn nie trenowało zawodowo żadnego sportu, 30 mężczyzn trenowało zawodowo piłkę nożną, 30-piłkę ręczną i 30-tenis stołowy.

Dalsze badania zmierzały do ustalenia wymiarów zaburzonych postaw wobec odżywiania oraz obrazu własnego ciała u mężczyzn. W tym celu zastosowano analizę głównych składowych. Za optymalne uznano rozwiązanie siedmio-czynnikowe, z uwagi na kształt krzywej osypiska, wartości własne głównych składowych (uwzględniono tylko czynniki, których wartość własna była równa lub większa od 2,6) oraz interpretowalność czynników (rys. 1).

Copyright © 2012 Medical University of Lublin

Rys.1. Wykres osypiska

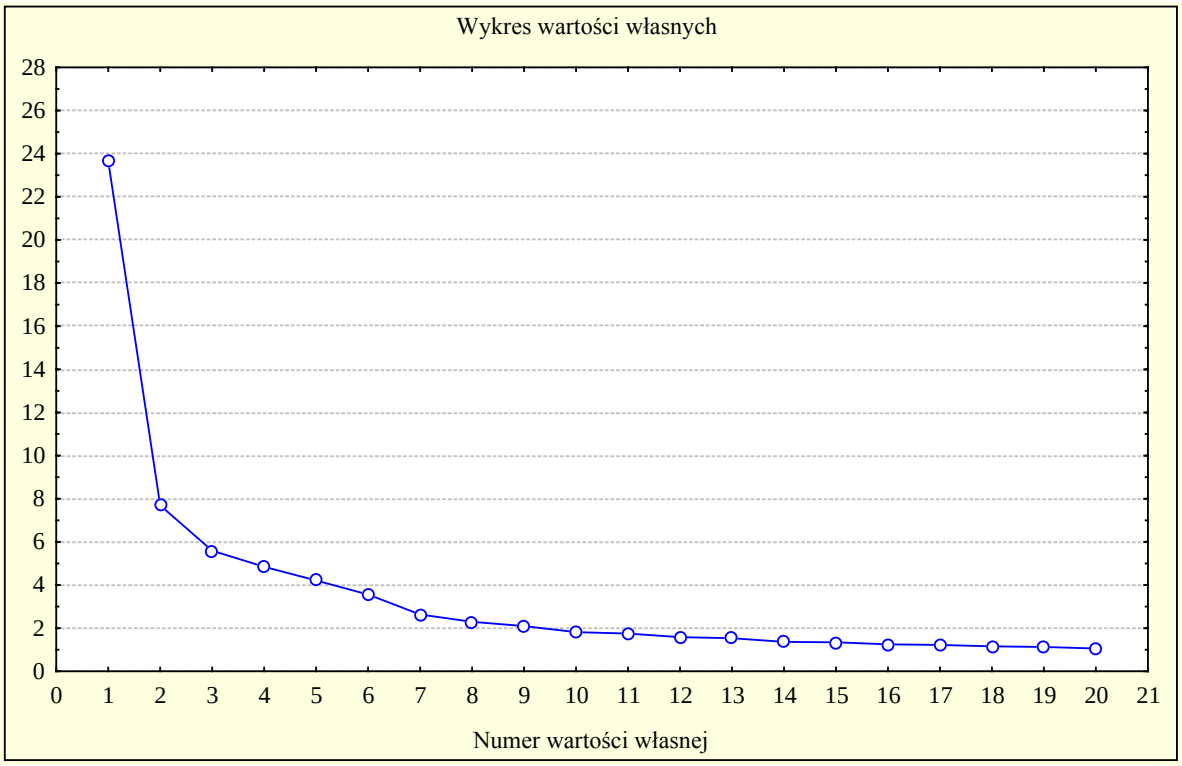

Odrzucono itemy o najniższych ładunkach czynnikowych oraz o najniższych wskaźnikach swoistości czynnikowej. Następnie zweryfikowano strukturę czynnikową 50 wybranych itemów, ponownie obliczając analizę głównych składowych (tab.1). Rozwiązanie 7-czynnikowe okazało się optymalne i wyjaśniło 63% wariancji.

Tabela 1 zawiera szczegółowe informacje na temat ładunków czynnikowych oraz swoistości czynnikowej poszczególnych 50 pytań tworzących ostateczną wersję Kwestionariusza do Badania Zaburzeń Odżywiania oraz Obrazu Własnego Ciała u Mężczyzn (KBZOM II). Swoistość czynnikowa jest różnicą pomiędzy kwadratem współczynnika korelacji *i*-tej pozycji z danym czynnikiem a sumą kwadratów danej pozycji z pozostałymi czynnikami i stanowi wskaźnik wyłączności skorelowania danego itemu z danym czynnikiem, na tle korelacji z innymi czynnikami. Ostateczną wersję KBZOM II zamieszczono w załączniku 1.

Pierwszy czynnik, którego udział w wyjaśnieniu wariancji wynosi 14% został nazwany *„Koncentracja na masie mięśniowej"*. Na treść psychologiczną tego czynnika składa się nadmierna koncentracja na rozbudowaniu masy mięśniowej, mierzenie obwodu klatki piersiowej, bicepsów, codzienne oglądanie w lustrze swoich mięśni, marzenia o posiadaniu sylwetki kulturysty, porównywanie swojego wyglądu do wyglądu kulturystów oraz poczucie, że sylwetka kulturysty jest tą idealną i najbardziej pożądana sylwetką.

Na treść psychologiczną drugiego czynnika, nazwanego *„Radzenie sobie z emocjami poprzez objadanie się"*, którego udział w wyjaśnieniu wariancji wynosi 11% składają się takie zachowania, jak: objadanie się w sytuacji stresu, odczuwania agresji, smutku, samotności lub poczucia bycia nieszczęśliwym.

Na treść psychologiczną trzeciego czynnika, nazwanego *„Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania nadmiernej masy ciała"*, który wyjaśnił 10% wariancji, składa się stosowanie diet, celem obniżenia masy ciała, stosowanie leków hamujących apetyt, brak akceptacji własnego ciała postrzeganego jako „za grube", unikanie pokazywania swojego ciała np. na basenie.

Czwarty czynnik, którego udział w wyjaśnieniu wariancji wynosi 11%, został nazwany *„Uzależnienie od treningów"*. Na treść psychologiczną tego czynnika składają się następujące zachowania: uczestniczenie w codziennych treningach i odczuwanie przymusu ich wykonywania, stałe myślenie o treningu, kontynuowanie treningu mimo kontuzji, rezygnowanie ze spotkań z rodziną, kolegami, gdy koliduje to z planem treningów, odczuwanie niepokoju i dyskomfortu w sytuacji opuszczenia treningu, preferowanie treningów nad spotkania z przyjaciółmi, wykonywanie ćwiczeń fizycznych według ściśle określonego planu.

Czynnik piąty, nazwany *„Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania za mało umięśnionej sylwetki"*, wyjaśnił 7% wariancji. Na treść psychologiczną tego czynnika składają się następujące zachowania: poczucie posiadania zbyt słabej muskulatury, niezadowolenie z własnego wyglądu związane z obrazem siebie jako osoby za szczupłej oraz potrzeba rozbudowania masy mięśniowej.

Tab. 1. Struktura czynnikowa ostatecznej wersji Kwestionariusza (KBZOM II)

Itemy KBZOM II	Ładunki czynnikowe							Swoistość czynnikowa						
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
Jestem entuzjastą kulturystyki	**0,79**	0,00	0,09	0,15	-0,03	0,03	-0,07	**0,58**	-0,66	-0,64	-0,61	-0,65	-0,65	-0,65
Mierzę obwód klatki piersiowej	**0,74**	0,15	0,02	0,10	-0,06	-0,04	0,04	**0,51**	-0,54	-0,58	-0,57	-0,58	-0,58	-0,58
Marzę o posiadaniu sylwetki kulturysty	**0,76**	0,10	0,03	0,09	0,18	0,02	0,21	**0,49**	-0,66	-0,68	-0,66	-0,61	-0,68	-0,59
Mierzę obwód bicepsów	**0,71**	0,11	0,02	0,10	-0,07	-0,05	-0,19	**0,44**	-0,55	-0,57	-0,56	-0,56	-0,57	-0,50
Oglądam zawody w kulturystyce	**0,72**	0,00	0,08	0,08	-0,01	0,20	0,21	**0,42**	-0,62	-0,61	-0,61	-0,62	-0,54	-0,53
Porównuję swoją sylwetkę do sylwetki kulturystów	**0,73**	0,14	-0,02	0,14	0,14	0,08	0,24	**0,41**	-0,62	-0,66	-0,62	-0,62	-0,65	-0,55
Porównuję swój wygląd z wyglądem kulturystów	**0,75**	0,17	-0,05	0,12	0,10	0,32	0,15	**0,39**	-0,69	-0,74	-0,72	-0,73	-0,54	-0,70
Jestem zaabsorbowany wyglądem moich mięśni	**0,69**	0,00	0,26	0,11	0,15	0,05	0,19	**0,34**	-0,62	-0,49	-0,59	-0,58	-0,61	-0,55
Codziennie oglądam przed lustrem swoje mięśnie	**0,64**	0,05	0,24	0,24	0,21	0,00	0,00	**0,25**	-0,57	-0,46	-0,46	-0,48	-0,57	-0,57
Regularnie ważę się i mierzę odwód mięśni	**0,65**	0,00	0,39	0,18	0,10	-0,10	-0,07	**0,21**	-0,63	-0,32	-0,57	-0,61	-0,61	-0,62
Najważniejsze jest dla mnie rozbudowanie tkanki mięśniowej	**0,57**	0,13	0,00	0,29	0,28	0,00	0,05	**0,14**	-0,47	-0,50	-0,33	-0,35	-0,50	-0,50
Jem, gdy jest mi smutno	0,14	**0,87**	0,11	-0,03	0,06	0,00	0,03	-0,76	**0,73**	-0,78	-0,80	-0,80	-0,80	-0,80
Jem, gdy jestem zdenerwowany	0,11	**0,86**	0,13	0,04	0,08	0,06	0,06	-0,76	**0,70**	-0,75	-0,78	-0,77	-0,78	-0,78
Jedzenie jest metodą łagodząca stres	0,08	**0,83**	0,11	0,11	0,04	-0,06	-0,02	-0,72	**0,66**	-0,71	-0,71	-0,73	-0,72	-0,73
Jem, gdy jestem nieszczęśliwy	0,07	**0,85**	0,10	0,16	0,09	0,16	-0,05	-0,79	**0,65**	-0,78	-0,75	-0,78	-0,75	-0,79
Jem, gdy czuję się samotny	0,05	**0,76**	0,13	0,02	0,09	0,12	0,19	-0,64	**0,49**	-0,62	-0,65	-0,63	-0,62	-0,58
Objadam się, gdy jestem na kogoś zły	0,09	**0,72**	0,11	0,09	0,00	0,20	0,01	-0,56	**0,44**	-0,56	-0,57	-0,58	-0,50	-0,58
Objadam się, gdy jestem w sytuacji, z której nie widzę wyjścia	0,06	**0,77**	0,15	0,15	0,01	0,33	0,00	-0,75	**0,44**	-0,71	-0,71	-0,75	-0,53	-0,75
Uważam, że jestem za gruby	0,06	0,15	**0,81**	0,07	-0,15	-0,04	-0,01	-0,70	-0,66	**0,60**	-0,70	-0,66	-0,70	-0,71
Bardzo pragnę schudnąć	0,09	0,12	**0,79**	0,10	-0,19	-0,04	0,09	-0,69	-0,68	**0,55**	-0,69	-0,63	-0,70	-0,69
Uważam, że moje ciało powinno być bardziej smukłe	0,14	0,25	**0,73**	0,05	0,04	-0,04	0,11	-0,60	-0,50	**0,43**	-0,63	-0,63	-0,63	-0,61
Unikam pokazywania swojego ciała, np. na basenie itp.	0,04	0,00	**0,59**	-0,05	0,18	0,09	0,06	-0,40	-0,40	**0,30**	-0,40	-0,34	-0,39	-0,39
Nie jestem zadowolony ze swojej sylwetki	0,03	0,00	**0,66**	0,03	0,43	-0,08	0,06	-0,63	-0,63	**0,24**	-0,63	-0,26	-0,62	-0,62
Wstydzę się swojego ciała	-0,10	0,19	**0,61**	-0,08	0,32	-0,03	-0,02	-0,50	-0,45	**0,21**	-0,51	-0,32	-0,52	-0,52
Stosuję głodówki	0,04	0,08	**0,60**	0,17	-0,11	0,37	-0,10	-0,55	-0,54	**0,16**	-0,49	-0,53	-0,28	-0,53
Stosuję leki ułatwiające odchudzanie	0,27	0,02	**0,58**	0,14	-0,09	0,26	-0,24	-0,42	-0,56	**0,11**	-0,52	-0,54	-0,42	-0,45
W Internecie znajduję wiedzę o sposobach obniżenia masy ciała	0,28	0,17	**0,53**	0,19	-0,12	0,00	0,16	-0,31	-0,41	**0,10**	-0,39	-0,44	-0,46	-0,41
Jem mniej niż inni ludzie nawet gdy jestem głodny	0,08	0,19	**0,58**	0,30	-0,06	0,31	0,13	-0,57	-0,51	**0,09**	-0,41	-0,58	-0,40	-0,55
Rezygnuję ze spotkań z rodziną, kolegami, gdy koliduje to z planem treningów	0,02	0,00	0,00	**0,79**	0,02	-0,05	0,12	-0,63	-0,63	-0,63	**0,60**	-0,63	-0,63	-0,61
Kontynuuje treningi, nawet gdy mam kontuzję	-0,01	0,06	0,07	**0,72**	0,04	0,04	0,12	-0,55	-0,54	-0,54	**0,50**	-0,55	-0,55	-0,52
Nie wyobrażam sobie dnia bez treningu	0,19	-0,06	-0,11	**0,68**	0,03	0,11	-0,07	-0,46	-0,53	-0,51	**0,39**	-0,53	-0,51	-0,52
Odczuwam przymus codziennego wykonywania ćwiczeń fizycznych	0,14	0,17	0,20	**0,68**	0,03	0,07	-0,08	-0,53	-0,51	-0,48	**0,36**	-0,56	-0,55	-0,55
Stosuję intensywne ćwiczenia fizyczne	0,30	0,06	0,10	**0,67**	0,19	-0,01	-0,10	-0,42	-0,60	-0,59	**0,30**	-0,53	-0,61	-0,59
Nawet, gdy jestem ze znajomymi myślę o treningach	0,14	0,18	0,04	**0,66**	0,07	0,19	0,26	-0,56	-0,53	-0,59	**0,27**	-0,59	-0,52	-0,46
Ćwiczę więcej niż wydaje się to zgodne ze zdrowym rozsądkiem	0,09	0,28	0,14	**0,66**	0,00	0,14	0,23	-0,59	-0,45	-0,57	**0,25**	-0,61	-0,57	-0,51
Gdy opuszczam trening czuję dyskomfort psychiczny, niepokój	0,05	0,19	0,16	**0,61**	0,29	-0,09	0,07	-0,53	-0,46	-0,49	**0,22**	-0,37	-0,52	-0,53
Wolę poświęcić czas na ćwiczenia fizyczne, zamiast na spotkania z rówieśnikami	0,29	0,04	0,14	**0,63**	0,17	-0,16	0,17	-0,42	-0,59	-0,55	**0,21**	-0,53	-0,54	-0,53
Mam ściśle ułożony plan treningów	0,37	-0,06	0,01	**0,59**	0,12	-0,03	-0,14	-0,25	-0,51	-0,52	**0,18**	-0,50	-0,52	-0,49
Jestem skoncentrowany na ćwiczeniach fizycznych	0,32	-0,11	0,05	**0,58**	0,00	-0,07	-0,27	-0,33	-0,51	-0,53	**0,14**	-0,53	-0,52	-0,39
Uważam, że jestem za szczupły	0,07	0,03	-0,23	0,10	**0,73**	0,12	-0,03	-0,60	-0,61	-0,51	-0,59	**0,45**	-0,58	-0,61
Stojąc przed lustrem widzę „chuderlaka”	-0,06	0,04	-0,18	0,01	**0,67**	0,22	-0,01	-0,53	-0,53	-0,47	-0,53	**0,36**	-0,44	-0,53

Uważam, że moje ciało powinno być bardziej umięśnione	0,18	0,12	0,08	0,28	**0,74**	-0,03	0,23	-0,67	-0,70	-0,72	-0,57	**0,36**	-0,73	-0,63
Nie jestem zadowolony ze zbyt słabej muskulatury mojego ciała	0,10	0,18	0,33	0,00	**0,65**	-0,15	0,02	-0,58	-0,53	-0,38	-0,60	**0,24**	-0,55	-0,60
Wydaje mi się że mam za małe mięśnie, mimo, że regularnie ćwiczę	0,25	0,01	0,24	0,24	**0,67**	0,21	0,01	-0,55	-0,67	-0,56	-0,55	**0,23**	-0,59	-0,67
Czuję potrzebę rozbudowania swojej masy mięśniowej	0,44	0,02	0,00	0,24	**0,63**	-0,11	0,04	-0,28	-0,66	-0,66	-0,54	**0,13**	-0,64	-0,66
Miałem problemy zdrowotne z powodu stosowania środków przeczyszczających	0,11	0,12	0,12	-0,04	0,07	**0,83**	-0,06	-0,72	-0,72	-0,72	-0,74	-0,74	**0,64**	-0,74
Prowokuję wymioty po jedzeniu	0,06	0,24	0,03	0,04	0,11	**0,84**	0,04	-0,78	-0,67	-0,79	-0,78	-0,76	**0,63**	-0,78
Przyjmuję środki przeczyszczające	0,03	0,22	0,06	0,03	0,06	**0,82**	0,15	-0,75	-0,65	-0,74	-0,75	-0,74	**0,59**	-0,70
Uważam, że jedynie wysportowana sylwetka warunkuje posiadanie przyjaciół	0,29	0,09	0,18	0,10	0,03	0,09	**0,75**	-0,54	-0,69	-0,65	-0,69	-0,71	-0,69	**0,42**
Umięśnione ciało jest gwarantem akceptacji i powodzenia	0,44	0,06	0,04	0,20	0,22	0,02	**0,60**	-0,26	-0,65	-0,65	-0,58	-0,56	-0,65	**0,08**
War. wyj.	6,88	5,30	5,13	5,65	3,70	3,03	1,74							
Udział	0,14	0,11	0,10	0,11	0,07	0,06	0,03							

Tab. 2. Współczynniki rzetelności skali *„Koncentracja na masie mięśniowej"* (KBZOM II) oraz tworzących ją itemów

M=5,21; sd=7,13; alfa Cronbacha: 0,92; Średnia kor. między poz.: 0,52	Śred.gdy usunięte	War.gdy usunięte	Od.St.gdy usunięte	Poz-Cał. Korel.	α gdy usunięta
Jestem entuzjastą kulturystyki	4,35	38,27	6,19	0,71	0,91
Porównuję swój wygląd z wyglądem kulturystów	4,78	40,58	6,37	0,74	0,91
Codziennie oglądam przed lustrem swoje mięśnie	4,60	42,19	6,50	0,67	0,91
Mierzę obwód bicepsów	4,79	43,23	6,58	0,61	0,91
Mierzę obwód klatki piersiowej	4,89	43,66	6,61	0,68	0,91
Najważniejsze jest dla mnie rozbudowanie tkanki mięśniowej	4,51	42,37	6,51	0,60	0,91
Marzę o posiadaniu sylwetki kulturysty	4,75	40,95	6,40	0,76	0,90
Regularnie ważę się i mierzę odwód mięśni	4,74	42,55	6,52	0,64	0,91
Oglądam zawody w kulturystyce	4,92	43,41	6,59	0,68	0,91
Porównuję swoją sylwetkę do sylwetki kulturystów	4,89	42,44	6,51	0,73	0,91
Jestem zaabsorbowany wyglądem moich mięśni	4,84	43,64	6,61	0,71	0,91

Tab. 3. Współczynniki rzetelności skali *„Radzenie sobie z emocjami poprzez objadanie się"* (KBZOM II) oraz tworzących ją itemów

M=2,53; sd=4,17; alfa Cronbacha: 0,93; Średnia kor. między poz.: 0,67	Śred.gdy usunięte	War.gdy usunięte	Od.St.gdy usunięte	Poz-Cał. Korel.	α gdy usunięta
Objadam się, gdy jestem na kogoś zły	2,23	13,81	3,72	0,68	0,93
Objadam się, gdy jestem w sytuacji, z której nie widzę wyjścia	2,25	13,62	3,69	0,78	0,92
Jem, gdy jestem nieszczęśliwy	2,13	12,33	3,51	0,83	0,91
Jedzenie jest metodą łagodząca stres	2,06	12,31	3,51	0,77	0,92
Jem, gdy jestem zdenerwowany	2,13	12,20	3,49	0,83	0,91
Jem, gdy jest mi smutno	2,19	12,70	3,56	0,84	0,91
Jem, gdy czuję się samotny	2,17	12,81	3,58	0,71	0,92

Tab. 4. Współczynniki rzetelności skali *„Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania nadmiernej masy ciała"* (KBZOM II) oraz tworzących ją itemów

M=4,54; sd=5,23; alfa Cronbacha: 0,87; Średnia kor. między poz.: 0,42	Śred.gdy usunięte	War.gdy usunięte	Od.St.gdy usunięte	Poz-Cał. Korel.	α gdy usunięta
Wstydzę się swojego ciała	4,14	23,76	4,87	0,52	0,86
W Internecie znajduję wiedzę o sposobach obniżenia masy ciała	4,19	23,05	4,80	0,54	0,86
Jem mniej niż inni ludzie nawet gdy jestem głodny	4,07	21,79	4,67	0,60	0,86
Nie jestem zadowolony ze swojej sylwetki	3,94	22,46	4,74	0,54	0,86
Bardzo pragnę schudnąć	3,98	20,78	4,56	0,73	0,84
Uważam, że jestem za gruby	3,94	20,49	4,53	0,73	0,84
Stosuję głodówki	4,42	24,51	4,95	0,58	0,86
Uważam, że moje ciało powinno być bardziej smukłe	3,74	19,73	4,44	0,69	0,85
Unikam pokazywania swojego ciała, np. na basenie itp.	4,13	22,88	4,78	0,50	0,86
Stosuję leki ułatwiające odchudzanie	4,33	23,86	4,88	0,53	0,86

Tab. 5. Współczynniki rzetelności skali *„Uzależnienie od treningów"* (KBZOM II) oraz tworzących ją itemów

M=14,01; sd=9,49; alfa Cronbacha: 0,90; Średnia kor. między poz.: 0,45	Śred.gdy usunięte	War.gdy usunięte	Od.St.gdy usunięte	Poz-Cał. Korel.	α gdy usunięta
Jestem skoncentrowany na ćwiczeniach fizycznych	11,41	76,28	8,73	0,55	0,89
Nie wyobrażam sobie dnia bez treningu	12,42	73,02	8,54	0,60	0,89
Wolę poświęcić czas na ćwiczenia fizyczne, zamiast na spotkania z rówieśnikami	13,05	75,62	8,70	0,66	0,88
Rezygnuję ze spotkań z rodziną, kolegami, gdy koliduje to z planem treningów	12,79	73,45	8,57	0,67	0,88
Nawet, gdy jestem ze znajomymi myślę o treningach	13,31	76,83	8,77	0,62	0,89
Ćwiczę więcej niż wydaje się to zgodne ze zdrowym rozsądkiem	13,39	77,68	8,81	0,61	0,89
Kontynuuje treningi, nawet gdy mam kontuzję	12,92	74,73	8,64	0,62	0,89
Odczuwam przymus codziennego wykonywania ćwiczeń fizycznych	13,01	74,33	8,62	0,66	0,88
Mam ściśle ułożony plan treningów	12,49	73,12	8,55	0,60	0,89
Gdy opuszczam trening czuję dyskomfort psychiczny, niepokój	12,95	75,16	8,67	0,59	0,89
Stosuję intensywne ćwiczenia fizyczne	12,33	71,35	8,45	0,70	0,88

Tab. 6. Współczynniki rzetelności skali *„Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania za mało umięśnionej sylwetki"* (KBZOM II) oraz tworzących ją itemów

ŚM=4,94; sd=4,51; alfa Cronbacha: 0,83; Średnia kor. między poz.: 0,47	Śred.gdy usunięte	War.gdy usunięte	Od.St.gdy usunięte	Poz-Cał. Korel.	α gdy usunięta
Wydaje mi się że mam za małe mięśnie, mimo, że regularnie ćwiczę	4,34	15,13	3,89	0,66	0,80
Nie jestem zadowolony ze zbyt słabej muskulatury mojego ciała	4,24	15,78	3,97	0,53	0,82
Stojąc przed lustrem widzę „chuderlaka"	4,48	16,16	4,02	0,50	0,82
Czuję potrzebę rozbudowania swojej masy mięśniowej	3,69	13,37	3,66	0,64	0,80
Uważam, że jestem za szczupły	4,32	13,82	3,72	0,60	0,81
Uważam, że moje ciało powinno być bardziej umięśnione	3,63	12,86	3,59	0,73	0,78

Tab. 7. Współczynniki rzetelności skali *„Przeczyszczanie się"* (KBZOM II) oraz tworzących ją itemów

M=,21; sd=1,03; alfa Cronbacha: 0,88; Średnia kor. między poz.: 0,73	Śred.gdy usunięte	War.gdy usunięte	Od.St.gdy usunięte	Poz-Cał. Korel.	α gdy usunięta
Przyjmuję środki przeczyszczające	0,13	0,44	0,67	0,75	0,87
Miałem problemy zdrowotne z powodu stosowania środków przeczyszczających	0,16	0,59	0,77	0,75	0,86
Prowokuję wymioty po jedzeniu	0,14	0,47	0,68	0,85	0,76

Tab. 8. Współczynniki rzetelności skali *„Akceptacja społeczna"* (KBZOM II) oraz tworzących ją itemów

M=1,56; sd=2,10; alfa Cronbacha: 0,72; Średnia kor. między poz.: 0,48	Śred.gdy usunięte	War.gdy usunięte	Od.St.gdy usunięte	Poz-Cał. Korel.	α gdy usunięta
Uważam, że jedynie wysportowana sylwetka warunkuje posiadanie przyjaciół	1,24	2,77	1,66	0,53	0,68
Umięśnione ciało jest gwarantem akceptacji i powodzenia	0,77	1,70	1,30	0,64	0,52

Tab. 9. Wartości średnie oraz odchylenia standardowe dla skal kwestionariusza (KBZOM II)

Skale KBZOM II	N	M	Min.	Maks.	sd
Koncentracja na masie mięśniowej	150	0,47	0	3,45	0,65
Radzenie sobie z emocjami poprzez objadanie się	150	0,36	0	3	0,60
Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania nadmiernej masy ciała	150	0,45	0	2,7	0,52
Uzależnienie od treningów	150	1,27	0	3,64	0,86
Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania za mało umięśnionej sylwetki	150	0,82	0	3,5	0,75
Przeczyszczanie się	150	0,07	0	2,33	0,34
Akceptacja społeczna	150	0,55	0	3,5	0,74

W tabelach 2-8, przedstawiono szczegółowe informacje dotyczących współczynników rzetelności, średnich korelacji dla skal Kwestionariusza KBZOM II i poszczególnych itemów tworzących skale. Współczynniki rzetelności α Cronbacha dla poszczególnych czynników, które tworzą skale kwestionariusza KBZOM II są wysokie i wynoszą: α Cronbacha dla skali *„Koncentracja na masie mięśniowej"* = 0,92, dla skali *„Radzenie sobie z emocjami poprzez objadanie się"* α Cronbacha=0,93, dla skali – *„Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania*

nadmiernej masy ciała" α Cronbacha=0,87, dla skali *„Uzależnienie od treningów"* α =0,90, dla skali *"Negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania za mało umięśnionej sylwetki"* α Cronbacha=0,83, dla skali *„Przeczyszczanie się"* α Cronbacha=0,88, a dla skali *„Akceptacja społeczna"* α Cronbacha=0,72.

W tabeli 9 zamieszczono wartości średnie, odchylenie standardowe oraz wartości minimalne i maksymalne uzyskane przez badaną grupę mężczyzn.

Najwyższe średnie wyniki uzyskali badani mężczyźni w skali *Uzależnienie od treningów*, co wyjaśnia fakt, że 120 osób - spośród 150 grupy - zawodowo trenowało jeden z rodzajów sportu. Duże wartości odchyleń standardowych są związane z tym, że część grupy badanej stanowili mężczyźni nieuprawiający zawodowo żadnego sportu (uzyskali niskie wyniki w skalach KBZOM II), a część osób zawodowo trenowało jedną z dziedzin sportu (uzyskali wysokie wyniki w skalach KBZOM II).

Podsumowanie

W wyniku weryfikacji pierwszej wersji KBZOM [1] ujawniono siedem wymiarów zaburzonych postaw wobec odżywiania u mężczyzn, które tworzą skale KBZOM II. Pierwszy wymiar opisuje nadmierną koncentrację na masie mięśniowej, drugi – radzenie sobie z emocjami poprzez objadanie się, trzeci – negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania nadmiernej masy ciała, czwarty – objawy uzależnienia od treningów, piąty – negatywny obraz ciała związany z poczuciem posiadania za mało umięśnionej sylwetki, szósty – stosowanie środków przeczyszczających oraz prowokowanie wymiotów, a siódmy – przekonanie, że jedynie wysportowana sylwetka i umięśnione ciało jest gwarantem akceptacji społecznej oraz powodzenia w życiu.

Podsumowując, można stwierdzić, że kwestionariusz KBZOM II w porównaniu do KBZOM bada więcej wymiarów związanych z zaburzeniami odżywiania oraz negatywnym obrazem własnego ciała u mężczyzn i stanowi narzędzie o dobrych właściwościach psychometrycznych.

Piśmiennictwo

1. Pawłowska B., Rzeszutko E., Potembska E. Właściwości psychometryczne Kwestionariusza do Badania Zaburzeń Odżywiania u Mężczyzn (KBZOM). Curr Probl Psychiatry 2011; 12(1): 82-88.

Correspondence address

Beata Pawłowska
Katedra i Klinika Psychiatrii Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
20-439 Lublin, ul. Głuska 1
tel.: 81 744 09 67
e mail: pawlowskabeata@tlen.pl

Załącznik 1

Kwestionariusz KBZOM II autorstwa B. Pawłowskiej i Z. Stankiewicz

Instrukcja: Uprzejmie proszę o wstawienie znaku X przy odpowiedzi, która najlepiej określa częstotliwość przejawianych przez Pana myśli, uczuć i zachowań.

Lp	Twierdzenia	Nigdy	Rzadko	Czasami	Często	Zawsze
1	Jestem entuzjastą kulturystyki					
2	Ćwiczę więcej niż wydaje się to zgodne ze zdrowym rozsądkiem					
3	Bardzo pragnę schudnąć					
4	Mierzę obwód bicepsów					
5	Miałem problemy zdrowotne z powodu stosowania środków przeczyszczających					
6	Najważniejsze jest dla mnie rozbudowanie tkanki mięśniowej					
7	Nie jestem zadowolony ze zbyt słabej muskulatury mojego ciała					
8	Regularnie ważę się i mierzę odwód mięśni					
9	Rezygnuję ze spotkań z rodziną, kolegami, gdy koliduje to z planem treningów					
10	Wstydzę się swojego ciała					
11	Jestem zaabsorbowany wyglądem moich mięśni					
12	Objadam się, gdy jestem na kogoś zły					
13	Uważam, że jedynie wysportowana sylwetka warunkuje posiadanie przyjaciół					
14	Czuję potrzebę rozbudowania swojej masy mięśniowej					
15	Jedzenie jest metodą łagodząca stres					
16	Kontynuuje treningi, nawet gdy mam kontuzję					
17	Uważam, że jestem za gruby					
18	Jem, gdy czuję się samotny					
19	Porównuję swoją sylwetkę do sylwetki kulturystów					
20	Stojąc przed lustrem widzę „chuderlaka”					
21	Jem mniej niż inni ludzie nawet gdy jestem głodny					
22	Przyjmuję środki przeczyszczające					
23	Codziennie oglądam przed lustrem swoje mięśnie					
24	Jem, gdy jest mi smutno					
25	Stosuję głodówki					
26	Uważam, że moje ciało powinno być bardziej smukłe					
27	Oglądam zawody w kulturystyce					
28	Stosuję leki ułatwiające odchudzanie					
29	Jestem skoncentrowany na ćwiczeniach fizycznych					
30	Uważam, że moje ciało powinno być bardziej umięśnione					
31	Wolę poświęcić czas na ćwiczenia fizyczne, zamiast na spotkania z rówieśnikami					
32	Unikam pokazywania swojego ciała, np. na basenie itp.					
33	Nawet, gdy jestem ze znajomymi myślę o treningach					
34	Porównuję swój wygląd z wyglądem kulturystów					
35	Jem, gdy jestem zdenerwowany					
36	Umięśnione ciało jest gwarantem akceptacji i powodzenia					
37	Mam ściśle ułożony plan treningów					
38	W Internecie znajduję wiedzę o sposobach obniżenia masy ciała					
39	Stosuję intensywne ćwiczenia fizyczne					
40	Wydaje mi się że mam za małe mięśnie, mimo, że regularnie ćwiczę					
41	Marzę o posiadaniu sylwetki kulturysty					
42	Gdy opuszczam trening czuję dyskomfort psychiczny, niepokój					
43	Jem, gdy jestem nieszczęśliwy					
44	Uważam, że jestem za szczupły					
45	Nie wyobrażam sobie dnia bez treningu					
46	Nie jestem zadowolony ze swojej sylwetki					
47	Mierzę obwód klatki piersiowej					
48	Prowokuję wymioty po jedzeniu					
49	Objadam się, gdy jestem w sytuacji, z której nie widzę wyjścia					
50	Odczuwam przymus codziennego wykonywania ćwiczeń fizycznych					